

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра нової та новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 17.10.2018 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

«Українська діаспора: історія та сучасність»

підготовки магістра

спеціальності 032 «Історія та археологія»

спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»

освітньої програми «Історія, правознавство»

освітньої програми «Історія, європейістика, археологія»

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Українська діаспора: історія та сучасність» для підготовки магістрів, галузі знань 01 «Освіта», 03 «Гуманітарні науки», спеціальностей 032 «Історія та археологія», 014 «Середня освіта (Історія)», за освітніми програмами «Історія, правознавство», «Історія, європеїстика, археологія»

Розробник: Шваб А. Г., професор кафедри нової та новітньої історії України, д.і.н., професор.

Рецензент: Качараба С. П., професор, завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету імені І. Франка, д.і.н., професор.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри нової та новітньої історії України

протокол № 1 від 27 серпня 2018 р.

Завідувач кафедри

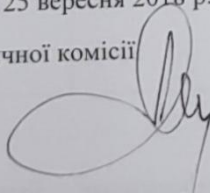
проф. Баран В.К.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 2 від 25 вересня 2018 р.

Голова науково-методичної комісії

факультету

проф. Шваб А. Г.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 «Гуманітарні науки»	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>150 / 5</u>	01 – «Освіта» спеціальності: 014 «Середня освіта (Історія)»	Рік навчання <u>5</u>
ІНДЗ: є	за освітніми програмами «Історія, правознавство», «Історія, європеїстика, археологія»	Семестр <u>1</u> -ий
		Лекції <u>28</u> год
		Практичні (семінарські) <u>26</u> год.
		Самостійна робота <u>88</u> год.
		Консультації <u>8</u> год.
		Форма контролю: залік

2. Анотація курсу.

Програма навчальної дисципліни «Українська діаспора: історія та сучасність» розроблена для підготовки магістрів, галузі знань 01 «Освіта», 03 «Гуманітарні науки», спеціальностей 032 «Історія та археологія», 014 «Середня освіта (Історія)», за освітніми програмами «Історія, правознавство», «Історія, європеїстика, археологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія української еміграції, розселення вихідців із України у сучасному світі, становище та рівень організації сучасного зарубіжного українства, взаємовідносини закордонних українців із Україною.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна читається як нормативна і вимагає знань студентів з базових дисциплін – історія України, всесвітня історія. Проблематика курсу пов'язана міждисциплінарними зв'язками з історією, соціологією, економікою, країнознавством, міжнародними відносинами.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Зарубіжне українство у сучасному світі.
2. Історія української еміграції.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- причини, характер, етапи та напрямки української еміграції;
- розселення та чисельність українців у сучасному світі;
- стан організації української діаспори в різних країнах світу та її взаємовідносини із Україною.
- історія української еміграції;
- основні етапи еміграції українців та їх особливості;
- географія розселення українців у сучасному світі;
- чисельність українців в різних країнах світу
- особливості адаптації та самоорганізації українців за кордоном;

- роль та місце зарубіжного українства в розбудові України та утвердженні її в світі;
- методика досліджень історії української еміграції та діаспори;
- класифікація зарубіжних українських спільнот;
- аналіз сучасних міграційних проблем.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Конс.	Сам. Роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. Закордонне українство, як історичний та соціальний феномен.					
Тема 1. Джерела та історіографія проблеми.	8	2			6
Тема 2. Сутність явища закордонного українства	9		2	1	6
Тема 3. Формування закордонного українства	11	2	2	1	6
Тема 4. Автохтонне українське населення в суміжних з Україною державах	10	2	2		6
Тема 5. Західна українська діаспора.	10	2	2		6
Тема 6. Східна українська діаспора.	11	2	2	1	6
Тема 7. Міжнародно-правова база захисту прав національних меншин.	10	2	2		6
Тема 8. Формування та реалізація державної політики України щодо	11	2	2	1	6

закордонного українства.					
Разом за модулем 1	80	14	14	4	48
Змістовий модуль 2. Історія української еміграції					
Тема 9. Українська еміграція в кінці 18 – поч. 20 століття.	13	4	2	1	6
Тема 10. Міжвоєнна українська еміграція (1918 – 1939 рр.)	13	2	2	1	8
Тема 11. Переміщення українців у роки Другої світової війни та у повоєнні роки	10	2	2		6
Тема 12. Особливості української еміграції у 1960–1980-х рр.	11	2	2	1	6
Тема 13. Міграційні процеси в Україні після проголошення незалежності	10	2	2		6
Тема 14. Новітня трудова еміграція.	13	2	2	1	8
Разом за модулем 2	70	14	12	4	40
Всього годин	150	28	26	8	88

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Джерела та історіографія проблеми.
2. Сутність явища закордонного українства
3. Формування закордонного українства
4. Автохтонне українське населення в суміжних з Україною державах
5. Західна українська діаспора.
6. Східна українська діаспора.

7. Міжнародно-правова база захисту прав національних меншин.
8. Формування та реалізація державної політики України щодо закордонного українства.
9. Українська еміграція в кінці 18 – поч. 20 століття.
10. Міжвоєнна українська еміграція (1918 – 1939 рр.)
11. Переміщення українців у роки Другої світової війни та у повоєнні роки
12. Особливості української еміграції у 1960–1980-х рр.
13. Міграційні процеси в Україні після проголошення незалежності
14. Новітня трудова еміграція.

6. ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується у формі реферату або презентації за обраною студентом темою та складеним відповідно до кожної теми планом (список орієнтовної тематики подається нижче). В кінці виконаного завдання потрібно вказати опрацьовану літературу, перелік якої обов'язково повинен включати наукові публікації за останні три роки. Повнота висвітлення обраної теми визначатиме оцінку (максимально 10 балів).

Тематика індивідуально-дослідних завдань:

1. Автохтонні українські поселення поза межами України
2. Внесок українців зарубіжжя у світову культуру.
3. Військова українська еміграція.
4. Внесок українців діаспори у світову науку.

5. Діяльність змішаних міжурядових комісій з питань національних меншин.
6. Етапи становлення міжнародної нормативно-правової бази у сфері захисту прав меншин.
7. Жіночі організації української діаспори.
8. Закордонне українство в сучасному світі.
9. Західна українська діаспора: сучасне становище та перспективи розвитку.
10. Зелений Клин: історія і сьогодення.
11. Малиновий Клин: історія і сьогодення.
12. Сірий Клин: історія і сьогодення.
13. Кооперативний та взаємодопомоговий рух в українському зарубіжжі.
14. Міжнародне культурне співробітництво України на початку ХХІ ст.
15. Молодіжний рух в українській діаспорі.
16. Нормативно-правова база організації співпраці з закордонним українством на сучасному етапі.
17. Освіта в українському зарубіжжі.
18. Особливості четвертої хвилі української еміграції.
19. Преса українського зарубіжжя.
20. Релігійне життя української діаспори.
21. Становлення державної політики щодо закордонного українства.
22. Структури світового українства: труднощі і перспективи взаємодії.
23. Східна українська діаспора: сучасне становище та перспективи розвитку.
24. Театральне мистецтво закордонного українства.
25. Україномовні засоби масової інформації за кордоном.
26. Українці в Казахстані.
27. Українці в Канаді.
28. Українці в країнах Закавказзя.
29. Українці в Польщі.

30. Українці в Російській Федерації.
31. Українці в Румунії.
32. Українці в Словаччині.
33. Українці в державах Південної Америки.
34. Форми та засоби етнічного самовиявлення закордонних українців.
35. Хорове мистецтво української діаспори.
36. Шляхи та етапи формування українських поселень за кордоном.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- а) усне поточне оцінювання (максимум 30 балів);
- б) підготовка та оформлення ІНДЗ (максимум 10 балів);
- в) модульна контрольна робота (максимум 30 балів).

Поточний контроль (мах. = 40 балів)													Модульний контроль (мах. = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1						Модуль 2						Модуль 3	Модуль 3			
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						ІНДЗ	МКР 1	МКР 2		
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	10	30	30	100
2	2	4	4	2	4	4	4	2	4	4	4	4				

Оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях за 12-бальною шкалою:

1–3 бали – незадовільна відповідь за конспектом або ксерокопіями;

4–6 балів – неповна відповідь на поставлене питання з конспектом без самостійного володіння матеріалом;

7–8 балів – повна відповідь, студент лише частково користується конспектом;

9–12 балів – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння аналізувати, порівнювати матеріал, робити висновки та узагальнення.

Формою проведення МКР є письмова контрольна робота.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах

1 бал – студент може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

5 бали – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді.

10 балів – Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

15 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

20 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

25 балів – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

30 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк О. Українці в світі // Політика і час. – 1993. – № 5. – С. 22-27.
2. Бабенко В. Украинцы в Башкирской АССР: поведение малой этнической группы в полиэтнической среде. – Уфа, 1992.
3. Багалій І.Д. Історія Слобідської України. – Харків, 1999.
4. Баграмов Л.А. Иммигранты в США. – М., 1957.
5. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні, 1917-1953. Книга перша. – К., 1997.
6. Білий Д. Малиновий Клин. Нариси з історії українців Кубані. – К., 1997.
7. Босчко В., Ганжа О., Захарчук Б. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан. – К., 1994.

8. Борщак І. Великий мазепинець. – Григорій Орлик, генерал-поручник Людовика XIV. – К., 1991.
9. Борщак І. Європа і Україна в минулому // Народний ілюстрований календар “Просвіта” на звичайний рік 1939. – Львів, 1936.
10. Брук С.И., Кабузан В.М. Чисельность и расселение украинского этноса в XVIII – начале XX века // Етнографія. – 1981. – № 5.
11. Брюханов А.И. Вот как это было. О работе миссии репатриации советских граждан: воспоминания советского офицера. – М., 1958.
12. Бугай М.Ф. Депортації населення України (30-50 рр.) // Український історичний журнал. – 1990. – № 10-11.
13. Буткевич В., Горинь Б., Свідзинський А. Крим – не тільки зона відпочинку. – Львів, 1993.
14. Верига В. Нариси з історії України (кін. XVIII – поч. XX ст.). – Львів, 1996.
15. Винниченко І. Україна 1920-1980-х: депортація, заслання, вислання. – К., 1994.
16. Винниченко І. Українці Берестейщини, Підляшшя й Холмщини в першій половині XX ст. Хроніка подій. – К., 1997.
17. Винниченко І. Українці в державах колишнього СРСР: історико-географічний нарис. – Житомир, 1992.
18. Воловина О. Скільки нас у США? Про розселення українців, їх соціоскопомічний статус // Сучасність. – 1992. – № 2. – С. 173-176.
19. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин. – К., 1993.
20. Грушевський М. Історія України-Руси. А 11 т., 12 кн. – К., 1991–1997. – Т. 1-9-2.
21. Дашкевич Я. Національна свідомість українців на зламі XVI–XVII ст. // Сучасність. – 1992. – Ч. 3.
22. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? // Вітчизна. – 1990. – № 5-8.
23. Донцов Д. Дух нашої давнини. – Дрогобич, 1991.

- 24.Свтух В.Б. Вплив науково-технічної революції на структурну асиміляцію етнічних груп США і Канади // Історичні дослідження. Історія зарубіжних країн. – Вип. – К., 1976.
- 25.Свтух В.Б. Иммигранты в инациональной среде: проблемы адаптации //Миграция и мигранты в мире капитала: исторические судьбы и современное положение. Сборник научных трудов. – К., 1990. – С. 10-18.
- 26.Евтух В.Б. Интеграция и национальные отношения в истории Канады. – М., 1981.
- 27.Свтух В.Б., Ковальчук О.О. Українці в Канаді.
- 28.Свтух В. Б., Трощинський В. П., Попок А. А. Закордонне українство. Навчальний посібник. – К.: ВІК, 2005. – 308 с.
- 29.Евтух В.Б. Концепции этнонационального развития США и Канады: типология, традиции, эволюция. – К., 1991.
- 30.Енциклопедія українознавства: Словникова частина: В 10 т. – Париж – Нью-Йорк, 1955-1985. – Т. 1-7.
- 31.Жукова В.Т. Судьбы семей иностранных работников в странах Западной Европы //Миграция и мигранты в мире капитала: исторические судьбы и современное положение. – К., 1990. – С. 134-153.
- 32.Залізняк Л.Л. Нариси стародавньої історії України. – К., 1994.
- 33.Залізняк Л.Л. Походження українського народу. – К., 1996.
- 34.Заремба С. З національного культурного життя українців на Кубані //Київ, Старовина, 1993. –№ 1.
- 35.Зарубіжні українці /С.Ю. Лазебник , Л.О. Лещенко, Ю.І. Макар та ін. – К.: вид – во «Україна», 1991. – 252 с. Заставний Ф.Д. Східна українська діаспора. – Львів, 1992.
- 36.Заставний Ф.Д. Українська діаспора. – Львів, 1991.
- 37.Земсков В. Репатриация и вторая волна эмиграции //Родина. – № 6-7. – С. 27-38.
- 38.Земсков В.И. К вопросу о репатриации советских граждан 1947-1951 гг. //История СССР. – 1990. – № 1. – С. 26-41.

39. Зинovieва Р.А. Латинская Америка: миграция и рост промышленного пролетариата. – М., 1978.
40. Зіганов В., Довер О. Українці вдома і в світі. Основні етапи демографічної історії українського народу // Дзвін. – 1993. – № 4-6.
41. Історія української еміграції / За ред. заслуженого працівника народної освіти України професора Б.Д.Лановика. – К., 1997.
42. Історія української еміграції // За ред. Б.Лановика. – К., 1992.
43. Історія української еміграції в Америці. Збереження культурної спадщини. Український музей. – Нью-Йорк, 1984.
44. Кабузан В.М. Дальневосточный край в XVII – начале XX вв. (1640-1917). Историко-демографический очерк. – М., 1985.
45. Кабузан В.М. Как заселялся Дальний Восток (вторая половина XVII – начало XX века). Хабаровск, 1973.
46. Кабузан В.М. Народы России в первой половине XIX века: численность и этнический состав. – М., 1992.
47. Кардаш П. Кот С. Українці в світі: Книга-альбом. – Київ-Мельбурн, 1995.
48. Качараба С.П. Еміграція з Західної України 1919 – 1939. Львів, 2003. 416 с.
49. Кейданський К. Табори для переміщених осіб у Німеччині і Австрії. Погляд на структуру й діяльність // Українська діаспора. Число 1-2, 1994. – С.108-123
50. Клиженко Т. Культура української діаспори // Українська діаспора. Рік 3. Число 3. – Київ-Чикаго, 1993. – С. 143-144.
51. Ковальчук Р. Перший український емігрант у США // Дзвін. – 1990. – № 10.
52. Козлов В.И. Иммигранты и этнорасовые проблемы Британии. – М., 1987.
53. Кравчук П. На Канадській землі. – Львів, 1963.
54. Кравчук П. Українська література в Канаді. – К., 1967.
55. Кравчук П. Українці в Канаді. – К., 1981.

- 56.Кубійович В., Маркусь В. Еміграція //Енциклопедія українознавства. В 11 т. – Львів, 1992.
- 57.Лаврів П.І. Історія Південно-Східної України. – Львів, 1992.
- 58.Леник В. Україна на чужині. – Львів, 1997.
- 59.Лещенко Л.А. Украинское движение в Канаде (1900-1939 гг.) – К., 1979.
- 60.Макар А.Ю.Украинская трудовая иммиграция в канадских прериях (1891-1914): расселения и занятия. Всесоюзная сессия по итогам полевых этнографических и антропологических исследований 1982-1983. – Черновцы, – 1994.
- 61.Макар В. Проблеми соціальної інтеграції українців в канадське суспільство //Питання нової та новітньої історії країн Європи та Північної Америки. Випуск другий. Частина II. – Чернівці, 1993. – С. 318-319.
- 62.Макар Ю.И, Сыч А.И. Борьба национальных меньшинств в Канаде за свои права. М., 1985.
- 63.Макар Ю.І., Рудик С.Я. Проблема видачі українських втікачів і переміщених осіб Радянському Союзові після Другої світової війни //Питання нової та новітньої історії країн Європи та Північної Америки. Випуск четвертий. Частина 2. – Чернівці, 1995. – С. 141-146.
- 64.Макарчук С.А. Этносоциальное развитие и национальные отношения в западноукраинских землях в период империализма. – Львов, 1983.
- 65.Маркусь В. Чому діаспора: спроба ідентифікації поняття //Українська діаспора. – 1992. – Ч. 1.
- 66.Марунчак М. Студії до історії українців Канади. – Вінніпег, 1964.
- 67.Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по Другій світовій війні. – Мюнхен, 1995.
- 68.Мельник М. Статистична інформація про українців США //Український історик. – 1977. – № 3-4. – С. 26-39.
- 69.Миграция и мигранты в мире капитала: исторические судьбы и современное положение. Сборник научных трудов /Под ред.

- И.Ф.Черникова. – К., 1990.
70. Міграційні процеси в сучасному світі. Енциклопедія. – К., 1998.
71. Национальные меньшества и иммигранты в современном капиталистическом мире /Отв. Ред. Шлепаков А.Н.– К., 1984.
72. Национальные проблемы Канады /Отв. Ред.Ю.П.Авсркиева. – М., 1972.
73. Павленко М.І. “Біженці” та “переміщені особи” в політиці імперіалістичних держав, 1945-1950 рр. – К., 1970.
74. Пімчук І. Українська політична еміграція до часу війни //Народний ілюстрований календар “Просвіта” на звичайний рік 1928. – Львів, 1927.
75. Пластунов П.И. Переселенская политика Советского государства и ее осуществление в СССР (1912-1914 гг.). – Томск, 1976.
76. Полонська-Василенко П. Історія України. В 2 т. – К., 1992. – Т. 1.
77. Потехин А.В. Дипломатия США в Восточной Европе: 1945-1950 гг. – К., 1991
78. Продан Ю. Українці в Америці //Нова політика. – 1996. – № 2. – С. 40-42.
79. Рубанець М. Українці в Америці //Людина і світ. – 1994. – № 3. – С. 8-14.
80. Рудик С.Я. До питання про причини, джерела та характер третього стану української еміграції до країн Північної Америки //Питання історії нового та новітнього часу. – Випуск третій. – Чернівці, 1994. – С. 79-92.
81. Рудницький П. Становище української та інших слов'янських мов у Канаді. –Вінніпег, 1971.
82. Світ І. Український Данський Схід //Україна. – 1992, – № 4.
83. Сергійчук В. Українці в історії. – К., 1992.
84. Сергійчук В. Українська соборність. Відродження українства в 1917-1920 роках. – К., Українська видавнича спілка, - 1999. – 416 с.
85. Сергійчук В. Морські походи запорожців //Дзвін. – 1993, – № 1.
86. Сергійчук В. Українці в імперії. К., 1992.
87. Скільки українців у діаспорі? //Вісті з України. – 1992. – № 48.
88. Сопельняк Б. Подарок в 10 тисяч душ //Родина.– 1993. – № 4. – С. 96-98.

89. Стрільчук Л. Доля військовополонених і депортованих громадян СРСР у роки Другої світової війни та після її закінчення // Науковий вісник ВДУ. – Луцьк, 1998. – С. 94-98.
90. Стрільчук Л. Примусова репатріація та створення таборів для переміщених осіб у перші повоєнні роки // Збірник навчально-методичних матеріалів та наукових статей історичного факультету. – Луцьк, 1998. – Випуск 3. – С. 129-133
91. Стрільчук Л. Причини третьої хвилі української еміграції // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 1998. – Т. 3. – С. 77-80.
92. Стрільчук Л. Третя хвиля української еміграції до Канади (середина 40-х – початок 50-х років) // Науковий вісник ВДУ. Історія. – Луцьк, 1997. – С. 24-27
93. Стрільчук Л. Українська еміграція після Другої світової війни // Питання історії України. Збірник наукових статей. – Чернівці, 1997. – С. 223-233.
94. Стрільчук Л.В. Соціальний склад українських біженців після Другої світової війни // Питання історії України. Збірник наукових статей. Т.2. – Чернівці, 1998. – С. 120-133.
95. Стрільчук Л.В., Колесник В.П. Розселення та проблеми адаптації українських емігрантів після Другої світової війни // Науковий вісник ВДУ. – Луцьк. – 1999.
96. Субтельний О. Україна: Історія. – К., 1992.
97. Судьба военнопленных и депортированных граждан СССР. Материалы комиссии по реабилитации жертв политических репрессий // Новая и новейшая история. – 1996. – № 2. – С. 91-112.
98. Сыч А.И. Европейская иммиграция и рабочее движение в Канаде (1900-1914 гг.) // Вопросы новой и новейшей истории стран Европы и Америки. – К., 1992.
99. Сыч А.И. Иммиграция и социально-экономический статус канадского общества (1900-1939 гг.) // Питання нової та новітньої історії країн Європи та Америки. – Частина 1. – Чернівці, 1993.

100. Суч А.И. Иммиграция и экономическое развитие Канады в 1884-1914 гг. //Наукові записки Закарпатської асоціації молодих істориків-Ужгород, 1990.
101. Суч А.И. О межконтинентальных миграциях в период новой истории. Актуальные проблемы исследования и преподавания новой истории стран Европы и Америки. – Одесса, 1992.
102. Тарф'як М. Сірій Клині //Сучасність, 1993.
103. Тарф'як М. Українці на Зеленому Клині //Трибуна, 1993. – № 8-9.
104. Тис-Крохманюк Ю. Репатріація 1945 і перша УД УПА //Вісті комбатанта. – 1979. – Ч. 3. – С. 22.
105. Голопко Л. Крудиючі українців США. Книга перша (1890-1924 рр.). – Нью-Йорк, 1984.
106. Трощинський В.П., Шевченко А. А. Українці в світі – К., Видавничий дім «Альтернативи», 1999. – 352с.
107. Україна в світі. – Торонто, 1984.
108. Українка еміграція: від минувшини до сьогодення /За ред. Б.Д.Лановика Б.Д. – Тернопіль, 1999.
109. Українська еміграція в історії та літературі //Матеріали міжнародної наукової конференції XVIII-XX вересня 1996 р. – Тернопіль, 1996.
110. Українська еміграція: від минувшини до сьогодення (За ред. Б.Д.Лановича. – Тернопіль: «Чарівниця», 1999.- 512 с.
111. Українська еміграція. Історія і сучасність. Матеріали міжнародних наукових конференцій, присвячених 100-річчю еміграції українців до Канади / Упоряд. Ю. Ю. Сливка. – Львів: Каменяр, 1992. - 384 с.
112. Українські канадці в історичних зв'язках із землею батьків: До 100 – річчя прибуття перших українських поселенців до Канади : Збірник. - К.: Дніпро, 1990. – 231 с.
113. Українські поселення. Довідник. – Нью-Йорк, 1980.
114. Українці в світі. – Київ-Мельбури, 1995. – Ч. 1-4.
115. Українці: Східна діаспора: Атлас. – 1992.

116. Уткін О.І. Релігійні центри та організації української діаспори в країнах Заходу //Український історичний журнал, 1992. – № 9. – С. 45-54.
117. Фурсова Л. Иммиграция в Канаду после Второй мировой войны (1945-1965 гг.) //Национальные проблемы Канады. – М., 1972. – С. 172-232.
118. Фурсова Л.П. Иммиграция и национальное развитие Канады. 1946-1970 гг. – М., 1975.
119. Холодницький В. Репатріаційна політика Радянської влади на території Чернівецької області у 1944-1945 рр. //Вісник центру буковинознавства. Вип. 1. – Чернівці. – 1993. – С. 172-183.
120. Холодницький В., Житарюк П. Репатріація радянських громадян (1944-1952). Питання історії, історіографії, джерелознавства та архівознавства Центральної та Східної Європи. Збірник наукових праць. Випуск 1. – Київ-Чернівці, 1997. – С. 161-170.
121. Черная Н.В. Украинское население России за пределами Украины (XVIII-XX ст.). Динамика численности и размещения // Расы и народы).– 1991. –№ 21.
122. Чисельність українців світу (Статистичний довідник) –Івано-Франківськ, 1991.
123. Шаншур О.В. Эволюция иммиграционного законодательства США в XX веке //Миграция и мигранты в мире капитала: исторические судьбы и современное положение. Сборник научных трудов. – К., 1996. – С. 5-16.
124. Шатульський М. Козацький корінь, що приріс кленовим листком. До сторіччя першопоселення українців в Канаді //Культура і життя, 1991, 12 січня.
125. Шелест Ю. Українці в Європі //Вечірній Київ. – 1997. – 15 серпня.
126. Шлепаков А. Еміграція: тенденції розвитку і проблеми регулювання //Політика і час. – 1992. – № 6. – С. 37-41.
127. Шлепаков А.М. Українська трудова міграція в США і Канаді (кінець XIX – поч. XX ст.). – К., 1960.

128. Шлепаков А.М. Українці в зарубіжному світі. – К., 1991.
129. Шлепаков А.М., Буркут И.Г. та ін. Українці в зарубіжному світі. – К., 1991.
130. Шмидт К. К вопросу о генезе иммиграционной политики Великобритании //Миграция и мигранты в мире капитала: исторические судьбы и современное положение. Сборник научных трудов. – К., 1990. – С. 80-106.
131. Юричко В. Українці за межами України //Київська старовина. – 1992. – № 4. – С. 66-68.
132. Ярош Б. Насильницька колективізація волинського села у 30-50-х рр. (за новими архівними джерелами). //Науковий вісник ВДУ. Історія. – № 3. – 1997. – С. 57-61.
133. Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях, 30-50-ті роки ХХ ст. – Луцьк, 1995.